

Jurisprudentie

Kroniek ondernemingsstrafrecht

Tweede helft 2025

Mr. dr. B. van der Vorm (red.), mr. A.A. Feenstra, mr. M.N.H. Hintzen, prof. mr. M. Nelemans, mr. N.M.D. van der Aa, mr. P.H. Oldhoff, mr. dr. I. Koopmans, mr. J. Boonstra, M. Hutten MSc, mr. R.S. Wijling, mr. L.S.E. Hinrichs, em. prof. mr. H.J.B. Sackers, mr. dr. S.S. Buisman, mr. dr. W.S. de Zanger, mr. N. van der Voort en mr. A.Z.Y.Z. Kariman

30

Inleiding

Mr. dr. B. van der Vorm (red.)

In deze kroniek wordt aandacht besteed aan de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van het ondernemingsstrafrecht in de tweede helft van 2025.¹ Een belangrijke actor in het ondernemingsstrafrecht is het Openbaar Ministerie. Joep Lindeman sprak op 10 oktober 2025 aan de Universiteit Utrecht zijn oratie uit met als titel 'Criminele politiek'. In zijn oratie besteedt hij onder andere aandacht aan incidentgedreven criminele politiek en aan de oplossingen die vanuit de criminele politiek en de strafrechtswetenschap worden aangedragen.² Zijn oratie is ook relevant voor het thema 'bijzonder strafrecht en handhaving'.

Daarnaast heeft Piet Hein van Kempen afscheid genomen van de Radboud Universiteit Nijmegen als gewoon hoogleraar Straf(proces)recht. Zijn afscheidsrede, die plaatsvond op 14 november 2025, heeft als titel 'Strafrechtelijke aansprakelijkheid voor nalaten'. Ook zijn afscheidsrede heeft relevantie voor het bijzonder strafrecht; zo kan worden gedacht aan het verkeersstrafrecht. Bij zijn afscheid is aan Piet Hein van Kempen een vriendenbundel overhandigd, waarin ook bijdragen zijn

1 Zie ook M.L. Batting, M. van Mannekes, C. de Rond & K. Winterink, 'Handhaving van bestuursrecht', *NTB* 2025/326.

2 Zie o.m. 'Bij het bestrijden van criminaliteit laten politici zich te veel leiden door gevoel', *Trouw* 13 oktober 2025.

verschenen die voor het bijzonder strafrecht relevant zijn.³

Treurig nieuws is het overlijden van Stijn Franken.⁴ Stijn Franken was een bekende advocaat en tevens was hij als hoogleraar Straf(proces)recht verbonden aan de Universiteit Utrecht. Hij is onder andere bekend van het feit dat hij de advocaat was van Willem Holleeder en Volkert van der Graaf. Ook stond hij de Rotterdamse drugshandelaar Kobus L. en hasjhandelaar Charles Z. bij. Als blik waardering is aan hem – vóór zijn overlijden – een vriendenbundel overhandigd. Ook deze bundel biedt relevante bijdragen voor het bijzonder strafrecht.⁵

Naast deze ontwikkelingen wordt in dit verband ook gewezen op een conclusie van staatsraad advocaat-generaal Rob Widdershoven over de derde-belanghebbende bij een bestuurlijke boete. Widdershoven geeft antwoord op de vraag wanneer iemand een derde-belanghebbende kan zijn bij een besluit tot het opleggen dan wel het weigeren van een bestuurlijke boete. Vervolgens wordt ook de vraag beantwoord of het daarbij uitmaakt of de boete opgelegd of geweigerd is naar aanleiding van een

3 Zie bijv. S. Lestrade, M. Dubelaar, M. Fedorova & E. Nab, 'De wederrechtelijke gedraging in het milieustrafrecht', in: M. Fedorova, M. Dubelaar, S. Lestrade & E. Nab (red.), *Redelijk en waarachtig. Strafrechtelijke opstellen voor Piet Hein van Kempen*, Deventer: Wolters Kluwer 2025, p. 55-73; R. Schlössels, 'Bestuurlijke sancties: rechtvaardiging, schulduitsluiting en nuances...', in: M. Fedorova, M. Dubelaar, S. Lestrade & E. Nab (red.), *Redelijk en waarachtig. Strafrechtelijke opstellen voor Piet Hein van Kempen*, Deventer: Wolters Kluwer 2025, p. 267-283.

4 'Topadvocaat Stijn Franken overleden, verdedigde Holleeder, De Berk en Van der Graaf', nos.nl 27 november 2025.

5 Zie bijv. J. Lindeman & M. Luchtman, 'Alle ballen op de rechter-commissaris?', in: P. van Kampen, P. van der Meij & B. Stapert (red.), *Vooruit verdieden. Liber amicorum Stijn Franken*, Den Haag: Boom 2025, p. 185-199.

verzoek om handhaving door de derde, dan wel door het bestuursorgaan uit eigen beweging is opgelegd. In de kern concludeert hij dat derden belanghebbende kunnen zijn bij een besluit tot weigering of oplegging van een bestuurlijke boete, mits dit is genomen naar aanleiding van hun handhavingverzoek.⁶

Ook van belang voor het bijzonder strafrecht – in het bijzonder het verkeersstrafrecht – is het wetsvoorstel Verbod op etnisch profileren.⁷ Het betreft hier het initiatiefwetsvoorstel van de leden Bamenga en Koops tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en de Politiewet 2012 in verband met het wettelijk vastleggen van het verbod op etnisch profileren. De toelichting bij het wetsvoorstel is echter onvoldoende om de toegevoegde waarde van het wetsvoorstel te motiveren ten opzichte van de al bestaande discriminatieverboden. Het is niet aannemelijk dat het voorstel daadwerkelijk kan bijdragen aan een effectievere aanpak van etnisch profileren.⁸

De onderwerpen die in deze kroniek worden besproken, hebben betrekking op de tweede helft van 2025. Ontwikkelingen die zich niet in deze periode hebben voorgedaan, zullen slechts incidenteel worden besproken. Formeel geldt dit dus ook voor de inwerkingtreding van de Wet versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit II, die (gedeeltelijk) in werking is getreden op 1 januari 2026.⁹ Op grond van deze wet vinden wijzigingen plaats in het algemeen en bijzonder strafrecht (Opiumwet, Wet wapens en munitie (WWM), Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Wet op de economische delicten (WED)). Ook wordt de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gewijzigd.¹⁰

In deze kroniek worden wederom de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van het ondernemingsstrafrecht – in de ruime zin van het woord – besproken door verschillende auteurs. De kroniek vangt aan met een overzicht van het fiscaal strafrecht en eindigt, zoals gebruikelijk, met de varia.

6 Conclusie staatsraad A-G Widdershoven 10 december 2025, ECLI:NL:RVS:2025:5985.

7 Kamerstukken II 2024/25, 36790, nr. 2.

8 Afdeling advisering van de Raad van State 10 december 2025, W16.25.00211/II.

9 Besluit van 4 december 2025 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de wet van 29 oktober 2025 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met verdere versterking van de strafrechtelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit (Stb. 2025, 333) [KetenID WGG011444], Stb. 2025, 414.

10 Wet van 29 oktober 2025 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met verdere versterking van de strafrechtelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit (versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit II), Stb. 2025, 333.

Fiscaal strafrecht

Verzorgd door mr. A.A. Feenstra & mr. M.N.H. Hintzen

In de afgelopen periode trokken vooral enkele terugkerende discussies in de rechtspraak de aandacht. Er is wederom geprocedeerd over de uitleg van het kwaliteitsdelict en ook het (ontbreken van) bewijs van opzettelijk handelen blijft een terugkerend thema, vooral in het licht van het recht op rechtsbijstand en het adviseursverweer. Ook heeft de Hoge Raad zich nogmaals gebogen over het fiscale nadeel in relatie tot de strafoplegging.

Jurisprudentie

- Hof Amsterdam 24 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2167

Het gerechtshof Amsterdam heeft een administratiekantoor (rechtspersoon) veroordeeld wegens medeplegen van het onjuist of niet doen van belastingaangiften, valsheid in geschrifte, witwassen en deelneming aan een criminele organisatie. Het kantoor fungeerde als centrale schakel binnen een fraudeconstructie rondom meerdere besloten vennootschappen, waarbij zogeheten katvangers als bestuurders/aandeelhouders optraden, terwijl de feitelijke zeggenschap en de bankpassen bij het administratiekantoor berustten.

Er werden stelselmatig valse facturen opgesteld en aangewend om betalingen te legitimeren. Binnengekomen gelden werden vrijwel direct contant opgenomen of intern overgeboekt binnen de groep. Het strafrechtelijk onderzoek startte na een aangifte van de curator van de failliete vennootschappen. Uiteindelijk zijn de valse facturen aangetroffen op een USB-stick op het bureau van een medewerker van het administratiekantoor, waardoor de herkomst en bewerking van de facturen aan het kantoor konden worden gelinkt. Dit leidde ertoe dat consequent onjuiste omzetbelasting werd aangegeven, dan wel geheel niet werd aangegeven. Het hof schrijft de gedragingen toe aan de rechtspersoon en kwalificeert het kantoor als kern van een criminele organisatie met een duurzaam en gestructureerd samenwerkingsverband.

De digitale metadata van de facturen werden door het hof als doorslaggevend bewijs aangemerkt: hiermee kon zowel het auteurschap als het tijdstip van uitreiking van de facturen (art. 37 Wet op de Omzetbelasting 1968) worden vastgesteld. Op basis hiervan heeft het hof per aangiftetijdvak kunnen bepalen of btw verschuldigd was. Voor enkele tijdvakken kon dit niet worden vastgesteld, hetgeen resulteerde in vrijspraak. Het hof hanteert een geïntegreerde benadering bij de beoordeling van de veroordeling voor deelname aan een criminele organisatie, waarbij onjuiste belastingaangiften, het gebruik van valse facturen, inzet van katvangers, interne doorboekingen en snelle contante opnames tezamen als één bedrijfsmodel zijn beschouwd voor het plegen van

gewoontewitwassen. Dit alles heeft geleid tot een veroordeling tot betaling van een geldboete van € 45.000.

- *Hof's-Hertogenbosch 6 augustus 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2202*

In deze belastingprocedure stond centraal of een verklaring, afgelegd vóór het geven van de cautie en zonder rechtsbijstand, als bewijs voor opzet bij het opleggen van een fiscale boete mocht dienen. Het hof 's-Hertogenbosch oordeelde van niet. De zaak draaide om leveringen van auto's aan twee Hongaarse vennootschappen, waarbij het nultarief werd toegepast. Na een boekonderzoek concludeerde de Belastingdienst echter dat de auto's niet naar Hongarije waren vervoerd, maar naar onbekende afnemers in Duitsland. Ook ontbraken vervoersdocumenten en vonden alle betalingen contant plaats. Tijdens een gesprek confronteerde de belastingcontroleur de bestuurder met een identiteitskaart van iemand die al vóór 2015 was overleden. De bestuurder verklaarde daarop dat e-mails over transacties mogelijk waren verwijderd omdat de mailbox vol was. Deze verklaring werd afgelegd voordat de cautie was verleend. Op basis van onder andere deze verklaring legde de inspecteur correcties en vergrijpboetes op.

Na cassatie richtte de procedure zich op het moment waarop een verhoor begint in de zin van artikel 5:10a Awb, en wanneer de bestuurder tijdig op zijn zwijgrecht en recht op rechtsbijstand had moeten worden gewezen. Volgens het hof slaat toezicht door naar een verhoor op het moment dat een redelijk waarnemer objectief kan vaststellen dat het gesprek mede wordt gevoerd met het oog op het opleggen van een bestraffende sanctie, zoals een boete. Wat een redelijk waarnemer uit de omstandigheden kan afleiden, is daarbij bepalend. In dit geval toetst het hof dit aan de hand van het gespreksverslag en de verklaring ter zitting van de controleambtenaar.

Wanneer een toezichthandeling merkbaar een punitieve wending krijgt, gelden direct het zwijgrecht en het recht op bijstand. Dit heeft gevolgen voor zowel de Belastingdienst als de financiële toezicht- en opsporingspraktijk. Het hof concludeerde dat het gesprek vanaf het begin als verhoor in punitieve zin moest worden aangemerkt, waardoor de bestuurder direct op zijn rechten had moeten worden gewezen. De cautie werd te laat gegeven en rechtsbijstand was niet geboden. Het hof woog mee dat de verklaring het enige bewijs voor opzet vormde en dat het verzuim volledig aan de inspecteur te wijten was. Gebruik van deze verklaring zou het recht op een eerlijk proces schenden en dient te worden uitgesloten. Omdat de verklaring het enige bewijs is voor het opzet van belanghebbende, wordt vastgesteld dat de inspecteur niet buiten redelijke twijfel kan aantonen dat belanghebbende opzet bij beboetbare feiten kan worden verweten.

- *HR 18 november 2025, ECLI:NL:HR:2025:1699*

De verdachte in de zaak is een particulier die over verschillende jaren aangiften inkomstenbelasting ten name van derden heeft ingediend. Daarbij heeft hij opzettelijk onjuiste informatie opgenomen, met name gefingeerde

of sterk overdreven aftrekposten, zoals medische kosten, vervoerskosten en dieetkosten. Ook heeft hij te lage inkomens opgegeven. Het hof achtte bewezen verklaard dat de verdachte de aanmerkelijke kans had aanvaard dat de gegevens onjuist waren, waarmee sprake was van in ieder geval voorwaardelijk opzet. Op basis daarvan is hij veroordeeld tot veertien maanden gevangenisstraf.

Ook in cassatie gaat het nogmaals over de vraag of verdachte als pleger van het betreffende delict kon worden aangemerkt. Het betrof hier namelijk het delict van artikel 69, tweede lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR). Dit is een kwaliteitsdelict en kan enkel worden gepleegd door degene op wiens belasting- of betalingsplicht die aangifte betrekking heeft. In dit geval waren de aangiften door verdachte ingediend *namens* de derden, op wie de aangifteplicht rustte. De verdachte bezat zelf dus niet de benodigde kwaliteit voor artikel 69, tweede lid, AWR. Daarom oordeelde de Hoge Raad, niet geheel verrassend en in lijn met het eerdere arrest ECLI:NL:HR:2020:121, dat verdachte niet als pleger kon worden aangemerkt van het opzettelijk onjuist doen van IB-aangiften van anderen.

Het is daarom naar onze mening opmerkelijk dat dit soort zaken nog steeds op deze manier worden vervolgd door het Openbaar Ministerie en dat vervolgens de feitenrechter deze toets ook niet goed aanlegt. Deze verwondering menen wij ook terug te lezen in de opmerking van de Hoge Raad in r.o. 2.7, dat artikel 47 tot en met 51 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) '*verschillende mogelijkheden bieden om degene die anders dan als pleger betrokken is bij onjuist of onvolledig doen van een bij belastingwet voorziene aangifte, onder specifieke voorwaarden strafrechtelijk aansprakelijk te stellen voor die betrokkenheid. Onder omstandigheden kan zo'n gedraging ook opleveren het in art. 225.2 Sr strafbaar gestelde (valsheid in geschrift). Die delictsomschrijving is namelijk tot eenieder gericht.*' Deze opmerking lijkt duidelijk te zijn gericht aan het Openbaar Ministerie met als boodschap dat kritisch dient te worden gekeken naar de deelnemersvariant die ten laste wordt gelegd. De zaak wordt teruggewezen naar het hof 's-Hertogenbosch, maar naar onze mening zou dit het Openbaar Ministerie niet meer mogen baten.

- *HR 25 november 2025, ECLI:NL:HR:2025:1785*

De verdachte had via vier uitzendbureaus met Poolse werknemers personeel geleverd aan verschillende Nederlandse bedrijven. Het hof Arnhem-Leeuwarden veroordeelde hem tot veertien maanden cel omdat hij direct leiding had gegeven aan het doen van onjuiste of onvolledige aangiften loonbelasting door deze bureaus. De verdediging stelde cassatie in, onder andere vanwege de strafmaat: vanwege de omvang van de fraude rekende het hof met een benadelingsbedrag van ruim € 400.000.

De Hoge Raad verwijst naar eerdere rechtspraak uit 2010 en 2020 (ECLI:NL:HR:2010:BM9968 en ECLI:NL:HR:2020:896), dat rechters bij het bepalen van de straf soms

mogen kijken naar niet-tenlastegelegde feiten, bijvoorbeeld bij aannemelijke grootschalige fiscale fraude. Het feit dat een delict op grote schaal werd gepleegd, mag meewegen bij de straf, zelfs als de tenlastelegging maar enkele strafbare feiten benoemt, zolang duidelijk is geworden tijdens de zitting dat van grootschaligheid sprake is.

Toch oordeelde de Hoge Raad dat de rechter niet mag uitgaan van feiten die wel zijn opgenomen in de tenlastelegging, maar niet tot een veroordeling hebben geleid. In dit geval nam het hof toch een benadelingsbedrag mee dat mogelijk ook gebaseerd was op niet-bewezen-verklaarde onderdelen van de tenlastelegging. Ook was onvoldoende inzichtelijk gemaakt door het hof waarop het bedrag van ruim € 400.000 precies gebaseerd was, vooral gezien de gedeeltelijke vrijspraak. Daarom vernietigde de Hoge Raad de uitspraak van het hof voor wat betreft de strafoplegging en verwees de zaak terug.

- *HR 19 december 2025, ECLI:NL:HR:2025:1961*

Tot slot nog een korte vermelding van een fiscale cassatieprocedure over de adviseursjurisprudentie. In deze zaak bespreekt de Hoge Raad de uitgangspunten voor een verweer op het ontbreken van (voorwaardelijk) opzet als de belastingplichtige zich heeft laten bijstaan door een adviseur die hij voor voldoende deskundig mocht houden en aan wiens zorgvuldige taakvervulling hij niet behoefde te twijfelen. Als een dergelijk verweer slaagt, dan komt een fiscale boete in de regel te vervallen. In dit geval stelde de inspecteur dat aan de belastingplichtige een beroep op een dergelijk verweer niet toekwam. De stukken van het geding laten geen andere conclusie toe dan dat de inspecteur, (onder meer) onder verwijzing naar een door de adviseur afgelegde verklaring dat de kopieën van verkoopfacturen mogelijk niet aan hem werden overgelegd, gemotiveerd heeft gesteld dat belanghebbende de voor het doen van de aangifte voor de omzetbelasting benodigde kopieën van de zes facturen telkens niet tijdig aan de adviseur heeft verstrekt. Dit merkt de Hoge Raad aan als een essentiële stelling van de inspecteur, waarop het hof had moeten reageren. Verwijzing moet volgen voor de beantwoording van de vraag of belanghebbende de voor het doen van de aangifte voor de omzetbelasting benodigde kopieën van de zes facturen telkens tijdig aan de adviseur heeft verstrekt. Indien dat niet is gebeurd, zal het verwijzingshof opnieuw moeten beoordelen of het – telkens – aan (voorwaardelijk) opzet van belanghebbende is te wijten dat te weinig omzetbelasting is betaald.

Omdat op deze adviseursjurisprudentie ook geregeld een beroep in fiscale strafzaken wordt gedaan en ook eerder in een artikel van dit tijdschrift is beschreven,¹¹ leek het ons goed om dit fiscale arrest van de Hoge Raad ook in deze kroniek op te nemen.

11 A.G. Haasnoot & M.G. van Dijk, 'Het adviseursverweer', *TBS&H* 2024, p. 156 e.v.

Financieel strafrecht

Verzorgd door prof. mr. M. Nelemans, mr. N.M.D. van der Aa & mr. P.H. Oldhoff

Inleiding

Deze paragraaf behandelt achtereenvolgens de ontwikkelingen van het afgelopen halfjaar op de volgende gebieden van het financieel strafrecht: (1) Wwft en witwassen: beleid, (2) Wwft en witwassen: handhaving en rechtspraak, (3) Cryptovaluta en witwassen, (4) Beleid op het gebied van toezicht en handhaving, (5) Markt-misbruik, (6) Internationale sancties, (7) Ontneming, (8) Procesafspraken, en (9) Hoge transacties en strafbeschikkingen.

1. Wwft en witwassen: beleid

Recente ontwikkelingen op Europees niveau zien onder meer op het bevorderen van samenwerking tussen Europese autoriteiten. In dat verband wijzen wij bijvoorbeeld op een multilateraal Memorandum of Understanding dat de Europese Anti-Witwasautoriteit (hierna: AMLA) op 3 juli 2025 heeft ondertekend met drie Europese toezichthoudende autoriteiten: de European Banking Authority (EBA), de European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) en de European Securities and Markets Authority (ESMA).¹² Met dit memorandum is een formeel kader gecreëerd voor samenwerking en informatie-uitwisseling tussen deze vier instellingen binnen de Europese Unie (EU).

Op Nederlands niveau is gewerkt aan een verdere modernisering van de antiwitwasregelgeving. In een vorige editie van deze kroniek bespraken wij het wetsvoorstel Plan van aanpak witwassen, dat op 10 juni 2025 is aangenomen in de Eerste Kamer.¹³ Op 9 oktober 2025 volgde publicatie van deze wet in het *Staatsblad* en op 18 november 2025 werd een besluit tot inwerkingtreding gepubliceerd.¹⁴ Op 1 januari 2026 treedt deze wet in werking, waarmee onder andere een verbod op contante betalingen voor goederen met een waarde vanaf € 3.000 wordt ingevoerd. Daarnaast is de consultatie van de Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Iwt) op 4 juli 2025 gestart en 29 augustus 2025 gesloten.¹⁵ Deze wet implementeert Richtlijn (EU) 2024/1640 (hierna: AMLD6) en sluit aan bij Verordening (EU) 2024/1624 (antiwitwasverordening; hierna: AMLR) en Verordening (EU) 2024/1620 (hierna: AMLA-verordening). De Iwt vervangt de huidige Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), implementeert daarnaast de verplichtingen uit AMLD6 en regelt de nationale uitvoeringsstructuur,

12 'AMLA signs Memorandum of Understanding with the European Supervisory Authorities for effective cooperation and information exchange', amla.europa.eu 4 juli 2025.

13 B. van der Vorm (red.), 'Kroniek ondernemingsstrafrecht. Eerste helft 2025', *TBS&H* 2025, p. 190 en *Handelingen I* 2024/25, nr. 32.

14 *Stb.* 2025, 262 en *Stb.* 2025, 362.

15 'Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering', internetconsultatie.nl 4 juli 2025.